

# FER ESCOLTAR LA VEU I LA LLUITA CAMPEROLA

**HORACIO MARTINS DE CARVALHO**

Campinas, São Paulo, Brasil

Els camperols són presents a totes les societats contemporànies. Constitueixen una manera de ser i de viure que els hi dóna identitat social pròpia, encara que s'autoidentifiquin sota altres noms. Per produir aliments per a la Humanitat, s'apropien dels recursos de la natura i de la terra de diverses maneres, segons les seves diferents històries, costums, sabers i possibilitats.

Els camperols no només produeixen aliments, matèries primeres per a les agroindústries, fibres, artesanies i altres productes i subproductes rurals, sinó que reforcen i renoven contínuament desenes de milers de formes diferents de cultura, processos que valoritzen i revifren idiomes i dialectes, danses, música, artesanies, solidaritat comunitària, veïnatge, convivència amorosa i creativa amb la natura, religiositats... en fi, cosmovisions tan diferents que garanteixen i estimulen la diversitat etnosocial de la Humanitat, tan necessàries per a la seva sostenibilitat. Difonen, en el silenci de les seves tasques, noves formes d'experimentar la comunicació social, la solidaritat, la comunitat, la relació entre els éssers humans i la d'aquests amb la natura.

En el món actual, l'agricultura, que hauria d'alimentar als més o menys 6.000 milions d'habitants del planeta, de fet només arriba a satisfer les necessitats d'una població total calculada en uns 3.000 milions de persones. Aquesta agricultura dóna feina a una població activa de 1.300 milions de persones, aproximadament la meitat de la població activa del món. Els camperols constitueixen gairebé la totalitat d'aquesta població activa agrícola.

En aquest inici del segle XXI, més d'un terç de la població mundial, o sigui, aproximadament uns 2.000 milions de persones pateixen carències alimentàries, i 800 milions desnutrició (o inseguretats alimentàries crònica), el que vol dir que no disposen de manera contínua d'una ració alimentària suficient per cobrir les seves necessitats energètiques bàsiques. D'aquesta població mundial en estat de desnutrició, per contradictori que sembli, aproximadament 560 milions de persones (segons la FAO) són camperols pobres, de regions poc desenvolupades.

**180**

Si a tot el món creix la població subalimentada, és conseqüència de l'aprofundiment de les desigualtats econòmiques i socials produïdes per l'acumulació de renda a les mans d'uns pocs. La negació econòmica, social i ideològica del camperolat, agreuja aquesta tendència. Les alarmants xifres no aconsegueixen que els governs i els organismes multilaterals canviïn les seves estratègies polítiques neoliberals, camuflades sota l'etiqueta de programes de desenvolupament rural sostenible, tot el contrari del que són en realitat.

El discurs hegemònic de les agències multilaterals de finançament i dels organismes de l'ONU diu que només l'artificialització de l'agricultura a través dels projectes de la gran empresa capitalista al camp podrà solucionar la qüestió de la carència alimentària al món. Aquesta intenció de seguida ens revela –un cop més– el caràcter concentrador i centralitzador d'aquesta pràctica econòmica i política, i les falsedats que comporta. A la dècada dels 70 del segle passat va començar a tot el món aquell procés de subordinació directa de l'agricultura a la indústria. Es va anomenar “revolució verda” (!). La conseqüència d'aquesta manipulació econòmica internacional va ser l'augment de la insuficiència alimentària, la destrucció de grans sectors del camperolat i la concentració de la renda i de la riquesa en el camp.

Allò que crida més l'atenció d'aquest procés ideològic i econòmic enganyós és que l'esforç mundial per disminuir la població subalimentada del planeta només hagi arribat actualment a 8 milions de persones l'any, quan la fita de les Nacions Unides (Declaració de Roma, de 1966) era de 20 milions l'any. A aquest factor de patiment d'un terç de la població mundial hi hem d'afegir la qüestió de l'aigua, ja que actualment el 20% de la humanitat ja no té accés a l'aigua potable (1.200 milions de persones), i el 40% ja no té accés al sanejament bàsic. Aquesta pobresa de la humanitat només es podrà superar si es concretitza un nou model de desenvolupament rural que tingui com a centre l'economia camperola i els mitjans productors rurals familiars. Aquest canvi de paradigma de desenvolupament rural és imprescindible i urgent per trencar amb el cercle viciós de la pobresa i la subalimentació.

Es calcula que al Brasil hi ha prop de vuit milions de famílies camperoles, uns 40 milions de persones, aproximadament el 22% de la població brasilera. A d'altres parts del món, com ara els països andins, Amèrica Central, Mèxic, als tan diversos països d'Àfrica, o del sud d'Àsia, centenars d'ètnies viuen les seves històries en el marc de la vida camperola. Fins i tot a països amb el nivell més alt de riquesa i de desenvolupament econòmic i social, com els d'Europa, Japó, Xina Popular, Corea del Sud, Canadà i els Estats Units, l'oferta d'aliments i matèries primeres rurals la realitzen els camperols i els mitjans productors rurals familiars.

Davant la referència enganyosa conduïda per la ideologia burgesa i pel pensament neoliberal a favor de la gran empresa capitalista, als EUA, el 1999, el 90,7% dels establiments rurals eren familiars o individuals, i el 67% del valor de la producció del sector rural nord-americà provenia aquell any d'establiments familiars o individuals.

Tot i això, la vida camperola arreu del món està amenaçada per les empreses capitalistes multinacionals relacionades amb l'agroindústria, i pels governs nacionals que els serveixen de funcionaris, ja que consideren que la manera de ser i de viure camperola s'ha de superar, perquè s'imposi una forma capitalista de vida i de producció en la qual l'individualisme, la competició sense límits, el consumisme i el pensament únic, antidialogant i opressor, es volen afirmar autoritàriament.

Per la seva part, les empreses capitalistes multinacionals determinen les polítiques públiques, fins i tot les d'investigació agropecuària i forestal, i imposen els seus criteris a agències multilaterals internacionals com l'FMI, l'OMC, el BIRD i la FAO en les seves relacions amb els governs nacionals, perquè aquests facilitin i donin suport al control privat de les grans empreses sobre la generació, reproducció i distribució de llavors híbrides i transgèniques, sobre l'oferta dels components que necessitaran aquests conreus i la determinació sobre el tipus d'oferta de matèries primeres per a l'agroindústria. En aquest procés que ja fa més de 15 anys que dura, aquestes empreses multinacionals amplien el seu domini sobre l'oferta de productes pel proveïment alimentari, i delimiten el tipus, el volum, la diversitat, la periodicitat i la qualitat dels aliments que s'oferiran a les poblacions. Aquest procés general es coneix com l'artificialització de l'agricultura, quan passa a ser vista com una branca de la indústria.

La iniciativa camperola és antagònica a l'empresa capitalista del camp. La unitat de producció camperola en darrer terme pot prescindir de l'adquisició dels

components industrialitzats oferts per la gran indústria capitalista, com ara les llavors híbrides i les genèticament modificades, els agrotòxics, els fertilitzants, els herbicides i les hormones d'origen industrial. I això resulta intolerable a la lògica de l'agronegoci, que desitja l'homogeneïtzació dels conreus a gran escala a la producció rural.

Els camperols de tot el món resisteixen i s'uneixen per afirmar les seves identitats socials. Per exemple, "Vía Campesina", una articulació camperola mundial que involucra 86 organitzacions d'àmbit nacional, a més d'unes altres 46 organitzacions afiliades, de 56 països. Representa centenars de milions de famílies camperoles que rebutgen el model rural dominant i defensen que és necessària una nova relació ésser humà/natura, diferent d'aquella proposada i imposada pel neoliberalisme i el neocolonialisme.

I com que els camperols resisteixen contra la destrucció de la seva manera de viure i de produir, la vida camperola és desprestigiada pels mitjans de comunicació social com si fos el residu d'una visió romàntica d'un passat llunyà o ja oblidat. Però la qualitat dels aliments, la relació creativa i amorosa amb la natura, la conservació del medi ambient (dels boscos, dels sòls i de les aigües) exigeixen, cada cop més, noves propostes de desenvolupament rural. Noves concepcions d'un món rural que tinguin la seva base en els camperols.

Reafirmar el camperolat no és reviu i retre culte a la nostàlgia dels pobres que sobreviuen al camp per l'esforç familiar en la producció. És comprendre'l dins d'una nova concepció de desenvolupament rural que condueixi a la democratització de la renda i de la riquesa rurals, i que garanteixi formes d'apropiació de la natura sostenibles, així com la sobirania alimentària dels pobles. Aquesta és la veu i la lluita que els mitjans de comunicació han de fer sentir a la societat.